Roll No Code No: 9175106

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examination May, 2017
Paper - 1, Vyakarana

(लघुशब्देन्दुशेखरः-पञ्चसन्ध्यन्तो भागः)

Time : 3 hrs. **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । **5x20=100**

(१) रप्रत्याहारविषये कैयटमतं प्रतिपाद्य, नागेशसिद्धान्तं व्यवस्थापयत ।

(२) 'सुप्तिङन्तं पदम्' इत्यत्र अन्तग्रहणस्य फलं निरूप्य, सुप् इत्यनेन कस्य ग्रहणमिति विवेचयत ।

(३) 'तस्मिन्निति'-'तस्मादिति'-सूत्रद्वयं यथाग्रन्थं व्याख्याय, अत्रत्य निर्दिष्टपदस्य 'संहितायाम्' इत्याधिकारस्य च कथं वैफल्यमिति निरूपयत ।

(४) 'अचः परस्मिन् पूर्वविधौ' इति सूत्रं शेखरदिशा व्याख्यात ।

(५) हलन्त्यम् इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।

(६) 'इको यणचि ' इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।

(७) उञः ऊँ इत्यत्र योगविभागस्य फलं शेखरदिशा वर्णयत ।

(८) 'हलि सर्वेषाम्' इति सूत्रं यथाग्रन्थं निरूपयत ।

(९) 'द्विस्त्रिश्चतुरिति कृत्वोऽर्थे' यथा ग्रन्थं विशदयत ।

(१०) इणः षः इति सूत्रं यथाशेखरं विचारयत ।

000

Roll No Code No: 9175107

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examination May, 2017
Paper - 2, Vyakarana

(महाभाष्यम्-१तः-६ आह्निकानि)

Time : 3 hrs. **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । **5x20=100**

(१) शब्दानुशासनस्य मुख्यप्रयोजनानि भाष्योक्तदिशा वर्णयत ।

(२) 'सिद्धे शब्दार्थसंबन्धे' वार्तिकमिदं यथाभाष्यं व्याख्यात ।

(३) शब्दोपदेशापशब्दोपदेशोभयोपदेशपक्षाणां मध्ये भाष्यसम्मतः पक्षः कः ? निश्चिनुत ।

(४) 'तस्य विवृतोपदेशादन्यत्रापि विवृतोपदेशः सवर्णग्रहणार्थः' व्याख्यात ।

(५) प्रत्याहारेऽनुबन्धानां ग्रहणमस्ति न वेति विचारयत ।

(६) 'वृद्धिरादैच्' अत्र सूत्रे आकारस्य तपरत्वं कथमिति विमृशत ।

(७) 'अथसंज्ञा' इत्याधिकारः आवश्यकः उत न वेति उपपादयत ।

(८) 'हलोऽनन्तराः संयोगः' इति सूत्रे सहग्रणं कर्त्तव्यं न वेति विवेचयत ।

(९) 'आद्यन्तवदेकास्मिन्' इति सूत्रस्य प्रयोजनानि निरूपयत ।

(१०) 'कृन्मेजन्तः' इति सूत्रे मेजन्तः इति कृतो विशेषणमुत कृदन्तस्येति निरूपयत ।

000

Roll No Code No: 9175108

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examination May, 2017
Paper - 3, Vyakarana

(भूषणसारे धात्वर्थविचारः, वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्यां (णिच्, सन्प्रकरणे) ज्ञापकसङ्ग्रहः परिशिष्टवर्जितः च)

Time : 3 hrs. **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । **5x10=50**

(१) वैयाकरणमतमनुसृत्य धात्वर्थं वर्णयत ।

(२) कर्तृकर्मणोराख्यातार्थत्वे किं मानम् ? विशदयत ।

(३) सकर्मकाऽकर्मकविभागं परिष्कुरुत ।

(४) 'भावप्रधानमाख्यातम्' इति सिद्धान्तं व्यवस्थापयत ।

(५) 'फलव्यापारयोर्धातुः' इति कारिकां व्याख्यात ।

(६) सिद्ध-साध्यक्रिययोः सलक्षणं भेदं दर्शयत ।

(७) फलं मात्रं धात्वर्थः निरूप्य खण्डयत ।

(८) 'सम्बोधनान्तं कृत्वोऽर्थाः'- कारिकां व्याख्यात ।

II. पञ्चसूत्राणि व्याख्यात । **5x5=25**

(१) हेतुमति च ।

(२) णौ च संश्चङोः ।

(३) शाच्छासाह्वाव्यावेयां युक् ।

(४) उभौ साभ्यासस्य ।

(५) धातोः कर्मणः समानकर्तृकादिच्छायां वा ।

(६) किरश्च पञ्चभ्यः ।

(७) तनोतेर्विभाषा ।

(८) स्मिपूङ्रञ्ज्वशां सनि ।

III. पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । **5x5=25**

(१) 'संज्ञाविधौ प्रत्ययग्रहणे तदन्तग्रहणं नास्ति' इति परिभाषायाः ज्ञापकप्रकारं वर्णयत ।

(२) 'उभयगतिरिह भवति' इति परिभाषायाः ज्ञापकं विलिख्य फलं निरूपयत ।

(३) 'इण् प्रत्याहारः परेणैव णकारेण' इत्यस्य प्रमाणमुपस्थापयत ।

(४) 'द्विर्वचनेचीति' सूत्रं भाष्ये ध्वनितैषा कार्यमनुभवन्निति परिभाषा कथं ज्ञापितेति निरूपयत ।

(५) 'षत्वतुकोरसिद्धिरिति' सूत्रे तुक् ग्रहणेन का परिभाषा ज्ञाप्यते ।

(६) 'चानुकृष्टं नोत्तरत्र' इत्यत्र किं ज्ञापकम् ।

(७) वर्णग्रहणे जातिग्रहणस्य ज्ञापकं लिखत ।

(८) 'समासान्तविधिरनित्यः' इत्यत्र किं ज्ञापकम् ।

(९) 'नानुबन्धकृतमसारूप्यम्' इत्यस्याः परिभाषायाः अर्थमुदाहरणं च विवृणुत ।

(१०) 'अष्टनो दीर्घात्' इति सूत्रस्थदीर्घग्रहणस्य फलं निरूपयत ।

000

Roll No Code No: 9175109

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examination May, 2017
Paper - 4, Vyakarana

(परिभाषेन्दुशेखरः सम्पूर्णः)

Time : 3 hrs. **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । **5x20=100**

(१) अनुबन्धानामेकान्तत्वमुपपाद्य, सिद्धान्तमुपस्थापयत ।

(२) यदागमपरिभाषायाः सावतरणमर्थं निरूप्य अनित्यत्वे प्रमाणं फलानि च प्रदर्श्य, स्थानिवत्सूत्रेणास्याः गतार्थता अस्ति न वेति विचारयत ।

(३) 'वर्णाश्रये नास्ति प्रत्ययलक्षणं' सुष्ठु व्याख्यात ।

(४) विप्रतिषेधसूत्रस्य विधित्वं वा नियामकत्वं वेति विचारयत ।

(५) सकृद्गतौ ....इत्यादि परिभाषां निरूपयत ।

(६) 'असिद्धं बहिरङ्गमन्तरङ्गे' परिभाषायाः अर्थं ज्ञापकत्वं च प्रदर्श्य जातसमकालप्राप्तबहिरङ्गयोः असिद्धत्वे प्रमाणं निरूपयत ।

(७) 'वर्णादाङ्गं बलीयो भवति' इत्यस्याः परिभाषायाः ज्ञापकं पदर्श्य परिभाषायाः अनित्यत्वं साधयत ।

(८) 'अकृतव्यूहाः पाणिनीयाः' इत्यस्याः अर्थनिर्धारणविषये भट्टोजीदीक्षित-कैयट-नागेशाशयं वर्णयत ।

(९) 'प्रातिपदिकग्रहणे लिङ्गविशिष्टस्यापि ग्रहणम्' इति परिभाषां विशदयत। अनित्यत्वे फलान्युपपादयत।

(१०) 'अर्धमात्रालाघवेन पुत्रोत्सवं मन्यन्ते वैयाकरणाः' इति परिभाषा भाष्ये कुत्र ध्वनिता एवञ्चास्याः अर्थं निरूप्य ग्रन्थरीत्या विवृणुत ।

000

Roll No   Code No: 9175110

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examination May, 2017
Paper - 5, Vyakarana

(वाक्यपदीयम्-ब्राह्मकाण्डम्, परमलघुमञ्जूषा-आदितः तात्पर्यान्ता, वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी-नामधातु-आत्मनेपद-परस्मैपदप्रकरणानि, भाषाशास्त्रम् च)

Time : 3 hrs.   **Max. Mark: 100**

(Write answers in Answer booklet only)

I. त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः । **3x10=30**

(१) व्याकरणस्य दर्शनत्वं व्यवस्थापयत ।

(२) शब्दब्रह्मवादिनः वैयाकरणाः इति मतं विशदयत ।

(३) ध्वनि-स्फोटयोः स्वरूपं किम् ।

(४) 'तर्कस्य अकिञ्चित्करत्वम्' इति प्रदर्शयत ।

(५) 'आसन्नं ब्रह्मणस्तस्य ....' इति कारिकाशयं विवृणुत ।

II. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः । **4x5=20**

(१) स्फोटः कतिविधः ? इति सम्यक् आलोचयत ।

(२) लक्षणस्वरूपं विलिख्य तद्भेदान् निरूपयत ।

(३) शब्दार्थयोः तादात्म्यं प्रतिपादयत ।

(४) लक्षणानिरासे बीजं प्रदर्शयत ।

(५) योग्यतायाः स्वरूपं वर्णयत ।

(६) वृत्तिविशिष्टज्ञानस्य हेतुत्वं स्पष्टयत ।

(७) आसत्तेः प्रयोजनं प्रतिपादयत ।

(८) शक्तिभेदान् मञ्जूषादिशा निरूपयत ।

III. चत्वारि सूत्राणि व्याख्यात । **4x5=20**

(१) सुप आत्मनः क्यच् ।

(२) उपमानादाचारे ।

(३) कष्टाय क्रमणे ।

(४) विपराभ्यां जेः ।

(५) उपान्मन्त्रकरणे ।

(६) अनुपराभ्यां कृञः ।

(७) अणावकर्मकाच्चित्तवत्कर्तृकात् ।

(८) विभाषोपपदेन प्रतीयमाने ।

IV. पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । **5x6=30**

(१) पदनिष्पत्तिप्रकारप्रयुक्तविभागं अधिकृत्य लिखत ।

(२) अर्थपरिवर्तनकारणानि विशदयत ।

(३) Genealogical classification अधिकृत्य लिखत ।

(४) भाषाविभागस्य द्वैविध्यं सङ्ग्रहेण लिखत ।

(५) Semantic Change नाम किम् ? विवृणुत ।

(६) अर्थविस्तार-सङ्कोच-विनिमयान् विवृणुत ।

(७) कस्य वर्णस्य किं स्थानमिति विवृणुत ।

(८) तालव्यनियमं प्रतिपादयत ।

000